

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

НАЦИОНАЛНА
СТРАТЕГИЧЕСКА
РЕФЕРЕНТНА РАМКА
2007 – 2013

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

СИСТЕМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ

БДС ISO 31000

БДС EN ISO 19011

БДС ISO/IEC 27001

БДС EN ISO 9000

БДС EN ISO 14001

БДС EN ISO 9001

БЪЛГАРСКИ
ИНСТИТУТ ЗА
СТАНДАРТИЗАЦИЯ

ПРОЕКТ: № BG 161PO003-4.3.01-0003-C0001

„УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА СИСТЕМАТА ЗА
СТАНДАРТИЗАЦИЯ В БЪЛГАРИЯ“

СЪДЪРЖАНИЕ

За управлението	1
За качеството	3
За клиентите	4
За околната среда	5
За здраве и безопасност при работа	6
За безопасност на хранителните продукти	7
За сигурност на информацията	7
За сигурност на доставките	9
За риска	10
За енергията	11
За устойчивите събития	12
За одитите	12

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007–2013, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Българския институт за стандартизация и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз или Министерство на икономиката, енергетиката и туризма.

Брошурата е издадена през януари 2013 г.

ЗА УПРАВЛЕНИЕТО

Две фирми организирали състезание с лодки като символ на работа в екип. Отборът на едната спечелили с километър преднина. Загубилите наели консултант да открие причината за разгрома. Установено било, че победителите имали осем гребци и един лидер, а загубилите – един гребец и осем лидери. Направена била реорганизация, която намалила лидерите, като ги направила отговорници, но гребецът останал един с обещание за бонуси. Този път ги разгромили с повече от километър, а служителят с веслата бил уволнен.

Всяка организация, голяма или малка, навсякъде по света, се нуждае от система за управление, за да спечели състезанието с конкурентите си в този все по-динамичен свят. Без значение какви стоки и услуги произвежда.

Тази брошура представя системи за управление, познати и признати в цял свят.

Те показват на всяка организация как трябва да управлява процесите и дейностите си, така че нейните продукти или услуги да отговарят на целите, които си е поставила, като:

- отговаря на изискванията на клиента за качество,
- съответства на изискванията на нормативните актове,
- отговаря на целите за опазване на околната среда.

Много често системата за управление в една малка фирма съществува само в главата на собственика. Но за да се гарантира благоденствието на организацията, а ресурсите да се използват ефективно, е необходимо да има писмени процедури, инструкции, формуляри или записи. Така се гарантира, че всеки прави това, което трябва, за да се постигнат поставените цели.

Принципът на действие на системата за управление се основава на цикъла планиране–изпълнение–проверка–действие (от англ. Plan–Do–Check–Act, PDCA).

Планиране – определяне на целите и на необходимите процеси за постигане на резултати, съответстващи на изискванията на клиентите и на политиката на организацията.

Изпълнение – внедряване на процесите.

Проверка – наблюдение и измерване на процесите и резултатите и колко са близо или далеч от планираните цели.

Действие – предприемане на действия за постоянно подобряване на изпълнението на процесите.

ISO 9001 и ISO 14001 (въведени като национални стандарти) напълно са се интегрирали в световната икономика.

ISO 9001 вече е широко признат в цял свят стандарт за предоставяне на увереност за качеството на стоките и услугите в отношенията между доставчик и клиент.

ISO 14001 е утвърдил глобалното си значение за организации, които желаят да действат по екологичен и устойчив начин.

Стандартите за управление на качеството и на околната среда са утвърдени в цял свят като:

- обединяваща база за улесняване на глобалния бизнес и веригите за доставки;
- инструмент за големи нови икономически играчи, за да се повиши участието им в глобалните вериги за доставки, износ, търговия и аутсорсинг;
- инструмент за регионалната интеграция, както се вижда от приемането им от нови или потенциални членове на Европейския съюз;

- гарант за просперитет в областта на услугите в глобалната икономика – над една трета от сертификатите в сектора на услугите са по тези стандарти;
- добри практики, които се предават на развиващите се страни и икономиките в преход.

Огромното влияние на ISO 9001 и ISO 14001 върху глобалната икономика стимулира развитието на групи стандарти, които представят общ подход за управление на система за конкретни икономически сектори.

Сектор	Стандарт/ Стандартизационни документи	Заглавие
Автомобили	СД ISO/TS 16949	„Системи за управление на качеството. Конкретни изисквания за прилагането на ISO 9001:2008 при серийното производство и производството на резервни части за автомобилната индустрия“.
Удовлетвореност на клиентите	БДС ISO 10002 БДС ISO 10004	„Управление на качеството. Удовлетвореност на клиента. Указания за обработването на рекламации в организациите“; „Управление на качеството. Удовлетвореност на клиента. Указания за наблюдение и измерване“.
Образование	ISO/IWA 2:2007	„Системи за управление на качеството. Указания за прилагане на ISO 9001:2000 в образованието“.
Енергия	БДС EN ISO 50001	„Системи за енергийно управление. Изисквания с указания за прилагане“.
Безопасност на хранителните продукти	БДС EN ISO 22000	„Системи за управление на безопасността на хранителни продукти. Изисквания за всяка организация, принадлежаща към хранителната верига“.
Сигурност на информацията	БДС ISO/IEC 27001	„Информационни технологии. Методи за сигурност. Системи за управление на сигурността на информацията. Изисквания“.
Здравеопазване	IWA 1:2005	„Системи за управление. Указания за усъвършенстване на процесите в организациите за здравни услуги“.
Местно управление	СД IWA 4	„Системи за управление на качеството. Указания за прилагане на ISO 9001:2008 в органите за местно управление“.
Медицински устройства	БДС EN ISO 13485	„Медицински изделия. Системи за управление на качеството. Изисквания за целите на нормативните актове“.
Нефтена промишленост	CEN ISO/TS 29011	„Нефтена, химическа и газова промишленост. Конкретни за сектора системи за управление на качеството. Изисквания към организациите, доставящи продукти и услуги“.
Риск	БДС ISO 31000 БДС EN 31010	„Управление на риска. Принципи и указания“; „Управление на риска. Методи за оценяване на риска“.
Корабна промишленост	ISO 30003	„Кораби и морска технология. Изисквания за органи, извършващи одит и сертификация на управлението на рециклиране на кораби“.
Доставки	БДС ISO 28000	„Изисквания за системите за управление на сигурността на веригата за доставки“

ЗА КАЧЕСТВОТО

Серията международни стандарти ISO 9000 за управление на качеството е позната и призната в цял свят.

Въпреки че границите между сържавите вече са почти условни, съществуват нетарифни пречки за търговия като нормативни актове, национални стандарти, процедури за оценяване на съответствието. Глобализацията отваря пазарите за износ, но увеличава и конкуренцията от внос. Чрез въвеждането на система за управление на качеството се подобрява организацията на работата, повишава се конкурентоспособността, намаляват се разходите, увеличават се печалбите и се привличат нови клиенти.

Серията стандарти ISO 9000 представлява международен консенсус за добри практики за управление на качеството. То се състои от стандарти и указания, отнасящи се до системи за управление на качеството и свързаните с тях поддържащи стандарти.

Неслучайно ISO 9001:2008 е внедрен от повече от милион организации в цял свят. Това е единственият стандарт, по който организациите могат да бъдат сертифицирани, въпреки че това не е задължително изискване.

Други стандарти от серията обхващат конкретни аспекти като термини, подобрения, документация, обучение, финансови и икономически аспекти.

Стандартите от серията ISO 9000 са разработени, за да се помогне на организациите от всякакъв вид и големина, навсякъде по света, да внедрят и прилагат ефикасни системи за управление на качеството. Разработването и внедряването на система за управление на качеството винаги трябва да се съобразява с конкретните условия, организационната структура и фирмената култура, които вече съществуват. Системите за управление на качеството могат да се интегрират с други системи за управление.

В стандартите от серията ISO 9000 се прави разлика между изискванията, отнасящи се до системите за управление на качеството, и изискванията, отнасящи се до продуктите.

Принципи за управление на качеството

- Насоченост към клиента
- Лидерство
- Приобщаване на персонала
- Процесен подход
- Системен подход на управление
- Непрекъснато подобряване
- Вземане на решение, основано на факти
- Взаимноизгодни отношения с доставчиците.

Как помагат стандартите за управление на качеството¹

ISO 9000 описва основните принципи на системата за управление на качеството и определя терминологията.

ISO 9001 определя изискванията за системи за управление на качеството, когато дадена организация:

- трябва да докаже своята способност постоянно да доставя продукти, които удовлетворяват изискванията на клиентите и на приложимите нормативни актове;
- има за цел да повишава удовлетвореността на клиентите чрез ефикасно прилагане на системата, включително процесите за непрекъснато ѝ подобряване.

¹ Цитираните стандарти са въведени като български.

Всички изисквания на ISO 9001 са общи и са предвидени да се прилагат от всяка организация независимо от нейния вид, големина и доставян продукт. Когато едно или повече изисквания на този международен стандарт не могат да бъдат прилагани поради естеството на организацията или на нейния продукт, неговото изключване може да бъде предвидено.

ISO 9004 цели подобряването на постиженията на организацията и на удовлетвореността на клиентите и другите заинтересовани страни. Той е приложим за всяка организация независимо от размера, вида и дейността ѝ.

Този международен стандарт дава указания, позволяващи да се подпомогне всяка организация да постига дълготраен успех, като използва подход за управление чрез качеството в една сложна, възискателна и непрекъснато променяща се заобикаляща среда.

Този международен стандарт насърчава самооценяването като важно средство за преглед на нивото на зрялост на организацията, обхващащо нейните лидерство, стратегия, система за управление, ресурси и процеси, за да се идентифицират силните и слабите ѝ страни, както и възможностите за подобряване и/или за нововъведения.

Стандартът посочва как да се удовлетворят потребностите и очакванията на заинтересованите страни/клиенти, собственици, акционери, персонал, доставчици, партньори и цялото общество.

ЗА КЛИЕНТИТЕ

Качеството е един от основните показатели, по които си съперничат производителите. Това е изискване на клиентите, а ако те не са доволни, съществуването на всяка една организация е в опасност.

Потребностите и очакванията на клиентите се променят често и понякога неочаквано. Затова и в помощ на всяка организация са стандартите от следната серия:

БДС ISO 10001 Управление на качеството. Удовлетвореност на клиента. Указания за правила за поведение на организации.

БДС ISO 10002 Управление на качеството. Удовлетвореност на клиента. Указания за обработването на reklamacии в организации.

БДС ISO 10003 Управление на качеството. Удовлетвореност на клиента. Указания за решаване на спорове извън организациите.

БДС ISO 10004 Управление на качеството. Удовлетвореност на клиента. Указания за наблюдение и измерване.

ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА

Нашият дом е Земята. Всеки се стреми към икономически просперитет, но цената се плаща от цялото човечество. Индустриализацията води до безразборната експлоатация на енергийни източници и природни ресурси, както и до голямо количество отпадъци. Проблемите, свързани с околната среда, са предизвикателство за бъдещето на планетата. Един от начините да отговорим на това предизвикателство са серията стандарти ISO 14000, която се приема в цял свят като крайъгълен камък на управлението на околната среда.

Под „околна среда“ се разбира средата, в която една организация осъществява дейността си, включително въздухът, водата, земята, природните ресурси, флората, фауната, хората и техните взаимодействия.

Организация със сертифицирана система за управление на околната среда (СУОС) има по-добър имидж и по-стабилно присъствие на пазара, ползва се с по-високо доверие от инвеститорите.

Предимства на системата за управление на околната среда

- Минимизира риска от екологични инциденти, което създава условия за по-ниски застрахователни премии, осигуряване на по-високо доверие у инвеститорите, стабилно присъствие на европейския и световния пазар.
- Дава сигурност, че организацията знае и спазва законите изисквания относно околната среда. Ангажира всички нива в организацията чрез поставяне на цели и очаквани резултати и делегиране на отговорности.
- Доказва своята отговорност за запазване на околната среда за бъдещето на човечеството. Наблюдението и измерването на основните характеристики помага на висшето ръководство да работи по-ефективно. Ефективният контрол и действията обуславят развитието на фирмата.
- Намалването на отпадъците и подобреният контрол върху суровините и енергията водят до по-малки разходи и съответно увеличават печалбата.

Тенденцията е големите световни фирми, сертифицирани по ISO 14001, да поставят на всички свои гоставчици и подизпълнители изискване за сертификация по този стандарт.

Серията може условно да бъде разделена на стандарти, фокусирани върху оценката на организацията, и на стандарти, фокусирани върху оценката на продукта.

ISO 14001:2004 посочва изискванията за системата за управление на околната среда,

ISO 14004:2004 дава ръководните принципи и указания. Другите стандарти и ръководства от серията се отнасят за специфични аспекти на околната среда.

БДС EN ISO 14001 Системи за управление по отношение на околната среда. Изисквания и указания за прилагане

Този стандарт определя рамката за цялостен, стратегически подход на организацията, за нейната политика по отношение на околната среда, плановете и действията ѝ. Философията му е, че независимо от дейността и вида на организацията изискванията за въвеждането и функционирането на ефективна СУОС са едни и същи. Спазването на приложимото законодателство за опазване на околната среда е задължително заедно със задължението за непрекъснато усъвършенстване на системата.

БДС EN ISO 14004 Системи за управление по отношение на околната среда. Общо ръководство за принципите, системите и методите за внедряване

Този стандарт включва примери, описания и възможности, които подпомагат както внедряването на СУОС, така и укрепването на взаимодействието ѝ с цялостното управление на организацията.

Всяка организация трябва да има постоянен систематичен подход за измерване и мониторинг на своята резултатност спрямо околната среда. Непрекъснатото подобряване е ключов елемент на една ефикасна система за управление по околна среда.

ЗА ЗДРАВЕ И БЕЗОПАСНОСТ ПРИ РАБОТА

Безопасността на труда, намаляването на рисковете за здравето на работещите и потребителите са изключително важни за всяка организация.

Разработването и внедряването на системи за управление на здравето и безопасността при работа (OHSAS – Occupational Health and Safety Management Systems) се основава на международни стандарти, наредби и закони.

OHSAS 18001 е предназначен за организации от всякакъв вид и големина при различни географски, културни и социални условия.

Предимства:

- Признат стандарт,
- Подпомага и подобрява управлението и контрола на здравето и безопасността,
- Поддържане на съответствие с изискванията на нормативните актове,
- Повишена ангажираност на служителите,
- Подобрява културата на безопасен труд в организацията,
- Намалява разходите при злополуки и подобрява ефикасността на труда,
- Подобрява репутацията на организацията за безопасен труд

OHSAS 18001 е разработен така, че да бъде съвместим със стандартите за системи за управление на качеството ISO 9001 и на околната среда – ISO 14001. Документът не съдържа конкретни критерии за осигуряване на здравето и безопасността при работа, нито се дават подробни изисквания за разработване на системата за управление.

OHSAS 18002 Системи за управление на здраве и безопасност при работа. Указания за внедряването на OHSAS 18001 се позовава на специфичните изисквания от OHSAS 18001 и ги проследява с актуални указания за прилагането им. То разяснява принципите, залегнали в OHSAS 18001, и описва целите, характерните входни елементи, процеси и изходни елементи за всяко изискване на OHSAS 18001.

OHSAS 18002 не поставя допълнителни изисквания към тези в OHSAS 18001, нито установява задължителен подход при внедряването на OHSAS 18001. Организацията има свободата и гъвкавостта да определи своите граници и може да избере да внедри OHSAS 18001 в цялата организация или в нейни определени функционални единици или дейности.

ЗА БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕЛНИТЕ ПРОДУКТИ

Дълга е веригата, по която минават храните, преди да попаднат на трапезата ни. За да не навреди на здравето ни, всяка брѐнка от хранителната верига трябва да осигурява безопасност. За това помага стандартът **БДС EN ISO 22000 Системи за управление на безопасността на хранителните продукти. Изисквания към всяка организация, принадлежаща към хранителната верига.**

Стандартът е приложим за всички организации във веригата – не само производителите на хранителни продукти, на суровини, на храни за животни и преработватели, но и фирмите за транспорт, складиране и съхраняване, както и производители на съоръжения и технологично обзавеждане, опаковъчни материали, продукти за почистване, добавки и съставки. Информацията между всички тях е много важна, за да се идентифицират и контролират всички опасности по хранителната верига.

Този стандарт обединява принципите на системата за анализ на опасностите и на критичните точки за контрол (НАССР) и стъпките по прилагането, разработени от Комисията на *Codex Alimentarius*. Стандартът изисква всички опасности да бъдат идентифицирани и оценени. Той предоставя начини за определяне и документиране защо някои от тях трябва да бъдат контролирани от дадена организация, а други – не.

СД ISO/TS 22004 предоставя ръководство за прилагането на ISO 22000.

БДС EN ISO 22005 се отнася за проследимост по хранителната верига, като определя основните принципи и изисквания за това. Стандартът изисква всяка организация да въведе следните елементи: план за проследимост, отговорности, план за обучения, схема за контрол и наблюдение, ключови елементи за проверка, одити и преглед от ръководството.

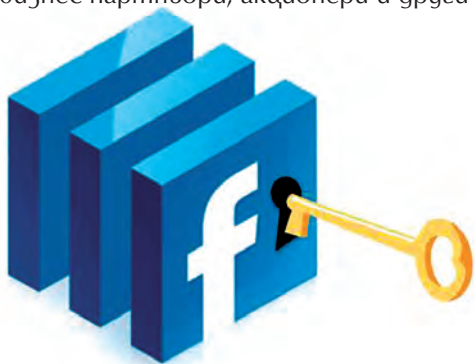
СД ISO/TS 22003 е техническа спецификация, която определя изискванията към органите, извършващи одит и сертификация на системи за управление на безопасността на хранителните продукти.

ЗА СИГУРНОСТ НА ИНФОРМАЦИЯТА

Новите информационни технологии доведоха до бързи промени в начина ни живот. Информацията е изключително ценна, а необходимостта от управление на огромно количество данни и тяхната защита е очевидна. Днес информацията и свързаните с нея процеси, системи и мрежи представляват критични бизнес активи. Организацията и техните информационни системи и мрежи са изправени пред заплахи за сигурността с широкообхватни източници, включително измами, подпомогнати с компютър, шпионаж, саботаж, вандализъм, пожари и наводнения. Компютърните пробиви и атаки стават по-чести, по-смели и по-сложни.

Системата за управление на сигурността на информацията е важна както за обществения, така и за частния сектор навсякъде по света.

Разработването и внедряването на система за управление на сигурността на информацията (СУСИ) зависи от потребностите и целите на организацията, изискванията за сигурност, използваните бизнес процеси, големината и структурата на организацията. Разработването и функционирането на СУСИ трябва да отговарят на интересите и изискванията за сигурност на информацията на всички заинтересовани страни, включително клиенти, доставчици, бизнес партньори, акционери и други свързани трети страни.

Ползи от стандартите от серията за СУСИ:

- подпомагат процеса на специфициране, внедряване, функциониране и поддържане на всеобхватна и разходо-ефективна интегрирана и съгласувана СУСИ, която отговаря на потребностите на организацията по отношение на различните дейности и площадки;
- подпомагат ръководството при структуриране на неговия подход, свързан с управлението на сигурността на информацията в контекста на управлението и ръководството на корпоративния риск, включително обучение на собствениците на бизнеса и системата в областта на холистично управление на сигурността на информацията;
- популяризират общопризнати добри практики по незагължителен начин, давайки на организациите свобода на действие за възприемане и подобряване на приложимите механизми за контрол, които съответстват на техните специфични условия, и за тяхното поддържане, като се изправят пред вътрешните и външните промени, и
- осигуряват общ език и основа за сигурност на информацията, която улеснява създаването на пълно доверие у бизнес партньорите в съответната СУСИ, и най-вече ако партньорите изискват сертификация за съответствие с ISO/IEC 27001 от акредитиран орган за сертификация.

Организациите от всякакъв вид и големина събират, обработват, съхраняват и предават големи обеми информация. Терминът „сигурност на информацията“ е базиран главно на информация, определена като даден актив, който има стойност, изискващ съответстваща защита – например от загуба на наличност, конфиденциалност и интегритет.

Серията стандарти за системи за управление на сигурността е предназначена да подпомогне организации от всякакъв вид и големина навсякъде по света. Стандартите са под общото наименование „**Информационни технологии. Методи за сигурност**“.

Стандарти от серията за системи за управление на сигурността:

БДС ISO/IEC 27000 Информационни технологии. Методи за сигурност. Системи за управление на сигурността на информацията. Общ преглед и речник.

БДС ISO/IEC 27001 Информационни технологии. Методи за сигурност. Системи за управление на сигурността на информацията. Изисквания.

БДС ISO/IEC 27002 Информационни технологии. Методи за сигурност. Кодекс за добра практика за управление на сигурността на информацията.

БДС ISO/IEC 27003 Информационни технологии. Методи за сигурност. Указания за внедряване на система за управление на сигурността на информацията.

БДС ISO/IEC 27004 Информационни технологии. Методи за сигурност. Управление на сигурността на информацията. Измерване.

БДС ISO/IEC 27005 Информационни технологии. Методи за сигурност. Управление на риска за сигурността на информацията.

БДС ISO/IEC 27006 Информационни технологии. Методи за сигурност. Изисквания за органите, извършващи одит и сертификация на системи за управление на сигурността на информацията.

ISO/IEC 27007 Информационни технологии. Методи за сигурност. Указания за одит на системите за управление на сигурността на информацията.

ISO/IEC TR 27008 Информационни технологии. Методи за сигурност. Указания за одитори, свързани с механизмите за контрол на сигурността на информацията.

БДС ISO/IEC 27011 Информационни технологии. Методи за сигурност. Указания за управление на сигурността на информацията в телекомуникационния сектор, базирани на ISO/IEC 27002.

БДС EN ISO 27799 Информатика в здравеопазването. Управление на сигурността на информацията в здравеопазването на основата на ISO/IEC 27002.

ЗА СИГУРНОСТ НА ДОСТАВКИТЕ

Дълъг е пътят на една доставка от производителя до потребителя. А заплахите по този път са много – природни бедствия, измами, кризи, терористи, пирати...

Системата за управление на сигурността на веригата за доставки, ISO 28000, помага на всяка организация да управлява рисковете, опасностите и последиците от тях както за хората, така и за стоките.

„Верига за доставка“ означава поредицата от ресурси и процеси, която започва с източника на суровините и завършва с доставката на продукти или услуги до крайния потребител чрез различните видове транспорт. Веригата може да включва доставчици, производствени средства, доставчици на логистични услуги, вътрешни разпределителни центрове, дистрибутори, застрахователи, търговци на едро и групи структури, които водят до крайния потребител.

Ползи

- Повишава доверието у клиенти и партньори.
- Показва ангажираност пред заинтересованите страни.
- Осигурява непрекъснатост на веригата за доставка.
- Спестява време и намалява разходите.
- Улеснява получаване на сертификация за оторизиран икономически оператор.
- Осигурява предимство при кандидатстване за доставчик/подизпълнител.

Серията ISO 28000 улеснява търговията и транспортирането на стоки през границите. Стандартите определят изискванията за система за управление на сигурността на доставките, за да се гарантира безопасността на веригата за доставки, и могат да се прилагат от организации с различна големина, в чиято дейност се включват производство, услуги, съхранение или транспортиране от въздушен, железопътен, автомобилен и морски транспорт на всеки етап от процеса на производство или доставка.

Серията досега включва следните стандарти:

- **ISO 28000** „Изисквания за системите за управление на сигурността на веригата за доставки“, въведен като БДС ISO 28000 с превод на български език.
- **ISO 28001** „Системи за управление на сигурността на веригата за доставки. Най-добри практики за прилагане на сигурността на веригата за доставки. Оценки и планове. Изисквания и указания“.
- **ISO 28003** „Системи за управление на сигурността на веригата за доставки. Изисквания към органи, извършващи одит и сертификация на системи за управление на сигурността на веригата за доставки“.
- **ISO 28004** „Системи за управление на сигурността на веригата за доставки. Указания за прилагането на ISO 28000“.

ЗА РИСКА

Печалба и прозрес без риск няма. А когато рискът не се управлява ефикасно, организациите не могат да се възползват максимално от възможностите и да намалят загубите си.

Затова на помощ идва стандартът БДС ISO 31000 „Управление на риска. Принципи и указания“.

Рискът се отнася преди всичко до неопределеността и влиянието ѝ върху постигането на целите, които си поставя всяка организация.

БДС ISO 31000 определя принципите, рамката и процеса на управление на всякакви форми на риск в организациите независимо от тяхната дейност и големина. Той не налага подход на универсални мерки за всички случаи, а акцентира върху гъвкавото приспособяване на принципите и указанията към конкретните потребности и организационната структура.

Принципи

Управлението на риска:

- е неразделна част от процесите в организацията,
- е неразделна част от процеса на вземане на решения,
- е систематично, структурирано и своевременно,
- е приспособимо,
- е прозрачно и всеобхватно,
- е динамично, повтарящо се и реагиращо на измененията,
- улеснява непрекъснатото подобряване на организацията.

Освен това:

- създава стойност и я запазва,
- отчита човешките и културните фактори,
- разглежда ясно неопределеността,
- се основава на най-добрата налична информация.

Този стандарт може да бъде прилаган от всяко тържавно или частно предприятие, всяка общност, асоциация, група или отделни хора. Стандартът не е специфичен за дадена индустрия или отделен сектор, а е приложим навсякъде. Прилага се за всякакъв вид риск независимо от неговото естество, неговите положителни или отрицателни последици.

Общият подход, описан в стандарта, дава принципи и указания за управление на всякаква форма на риск по систематичен, прозрачен и надежден начин в каквато и да е област и при каквото и да е обстоятелства.

Ползите от ISO 31000

- По-голяма вероятност за постигане на целите на организацията,
- Спазване на съответните изисквания на нормативните актове и международните изисквания,
- Подобряване на финансовата отчетност,
- По-добро управление,
- По-голямо доверие на заинтересованите страни,
- Подобряване на контрола,
- Ефективно разпределение и използване на ресурсите за управление на риска,
- Подобряване на оперативната ефективност и ефикасност,
- Подобряване на постиженията в областта на безопасността, както и опазването на околната среда,
- Намаляване на загубите до минимум

ЗА ЕНЕРГИЯТА

Отговорното и пестеливото използване на изчерпващите се суровини придобива все по-голямо значение в целия свят. Затова на помощ отново идват стандартите.

Управлението на енергията е една от приоритетните области за разработване и популяризиране на международните стандарти.

Основен момент в **ISO 50001 Системи за енергийно управление. Изисквания с указания за прилагане** (вече БДС EN ISO 50001, въведен и с превода на български) е акцентът върху отговорността на висшето ръководство. То трябва да доказва готовност и способност за непрекъснато повишаване на ефективността на системата за управление на енергията чрез:

- определяне на енергийна политика,
- идентифициране на областта и границите, в които е внедрена и функционира системата за управление на енергията,
- определяне на необходимите критерии и методи, за да се гарантира, че функционирането на процесите и техният контрол остава ефикасен,
- дългосрочно планиране, включващо анализ на енергийните процеси,
- поставяне на енергийни цели и гарантиране на тяхното изпълнение,
- осведомяване на всички заинтересовани във и извън организацията за важността от управлението на енергията.

БДС EN ISO 50001 осигурява на организациите управленски стратегии за повишаване на енергийната ефективност, намаляване на разходите и подобряване на околната среда. Независимо че първоначално стандартът е замислен да служи на индустрията, той е приложим за всяка организация, която желае да управлява ефикасно и ефективно своето потребление на енергия.

БДС EN ISO 50001 определя изискванията за създаване, внедряване, поддържане и подобряване на система за управление на енергията, чиято цел е да се позволи на организацията да следва систематичен подход за постигане на непрекъснато подобряване на енергийните характеристики, включително енергийна ефективност, използване на енергията и потребление.

Нито една организация не може да контролира цените на енергията, правителствената политика или световната икономика. Но тя може да подобри енергийното си управление и да докаже отговорната си политика в световен мащаб. Експерти изчисляват, че този стандарт би могъл да има положително въздействие върху около 60% от използването на енергия в света.

Ползи

- Подпомага организациите за по-добро използване на съществуващите енергийни ресурси.
- Осигурява рамка за насърчаване на енергийната ефективност в рамките на веригата за доставки.
- Позволява интеграция с други системи за управление, като например за околната среда, за здравето и безопасността.

ЗА УСТОЙЧИВИТЕ СЪБИТИЯ

Независимо от ранга на едно събитие – местно тържество, световно изложение или олимпиада, то трябва да оставя след себе си положително наследство. **Стандартът БДС ISO 20121 Системи за управление на устойчиви събития. Изисквания с указания за прилагане** подпомага организаторите на всякакъв вид събития (спортни, културни, стопански, обществено-политически) да постигнат устойчивото развитие.

Стандартът е подходящ за организатори, мениджъри, изложители, доставчици на стоки и услуги, и всички, които имат принос при провеждането на едно събитие.

Този стандарт осигурява рамка за идентифициране, премахване или намаляване на потенциалните социални, икономически и екологични негативни влияния на събитията и дава възможност за създаване на повече положителни резултати.

Стандартът посочва, че идентифицирането на теми трябва да обхваща:

- околна средата – използване и опазване на ресурсите, избор на материали, намаляване на емисиите, опазване на природата и биоразнообразието,
- социалните аспекти – трудови норми, здраве и безопасност при работа, граждански свободи, социална справедливост, местна общност, културни въпроси, достъпност, равенство, културно наследство и религиозна чувствителност;
- икономиката – възвръщаемост на инвестициите, местна икономика, капацитет на пазара, стойност за акционерите, иновации, пряк и косвен икономически ефект, присъствие на пазара, икономически показатели, риск, лоялна търговия и разпределение на печалбата.

ЗА ОДИТИТЕ

Тъй като все повече организации в цял свят желаят да прилагат едновременно стандартите за системи за управление, Международната организация за стандартизация (ISO) преработи стандарта ISO 19011 в резултат от възникналата необходимост от разширена област на приложение и от предоставяне на по-обща указания за одит на системите за управление. Ето защо новото издание на ISO 19011 от 2011 г. (въведен като БДС EN ISO 19011 „Указания за извършване на одит на системи за управление“) съдържа указания за одит на всички системи за управление.

Стандартът дава насоки за управлението на програмата за одит, за планирането и извършването на одит на системата за управление, както и за компетентността и оценяването на одитора и на екипа за одит. Указанията в този стандарт предполагат гъвкавост - прилагането им може да се различава в зависимост от големината и нивото на зрялост на системата за управление на организацията, естеството и сложността на организацията, която се одитира, както и според целите и обхвата на одитите, които ще се извършват. Стандартът определя как може да се направи интегриран одит на две или повече системи за управление, прилагани от дадена организация, дава насоки за всякакъв вид организации и се концентрира върху одитите от първа и втора страна.

Доверието в процеса на одит и способността да се постигат целите му зависят от компетентността на лицата, участващи в планирането и извършването на одити. Компетентността би трябвало да бъде оценявана чрез процес, който разглежда индивидуалното поведение на одитора и способността да се прилагат знанията и уменията, получени чрез образование, трудов опит, обучение и одиторски опит.

Някои от описаните знания и умения са общи за одитори на системи за управление във всички области, други са специфични за одитори на системи за управление в отделни области. Не е необходимо всеки един одитор в екипа да има една и съща компетентност; обаче цялостната компетентност на екипа за одит би трябвало да бъде достатъчна за постигане на целите на одита.

Този стандарт въвежда и концепцията за риск при извършването на одит на системи за управление.

Къде да намерим необходимата информация за стандарти и специализирани издания на Българския институт за стандартизация?

Българският институт за стандартизация разполага с информационен център и библиотека с читалня.

Работно време: **понеделник – петък**

9.00–12.30

13.30–16.30

Тел. 02/ 81 74 582 – Библиотека

Тел. 02/ 81 74 523 – Информационен център

В Българския институт за стандартизация ще намерите информация за:

1. Продажба на стандарти и специализирани издания

За поръчка и закупуване на стандарти и специализирани издания на БИС можете да използвате един от следните начини:

- В Информационния център на БИС на адрес: гр. София, кв. „Изгрев“, ул. „Лъчезар Станчев“ № 13, библиотека стандарти
- По електронната поща: info@bds-bg.org,
- По факс: 02/873-55-97,
- Онлайн на нашата интернет страница на адрес: www.bds-bg.org
Плащане – в касата на БИС, по банков път или чрез www.epay.bg

За получаване на поръчаните стандарти можете да изберете или доставка чрез куриер, получаване на място в БИС или он-лайн през интернет страницата на БИС.

2. Подробни и допълнителни справки за стандарти – в информационния център на БИС:

- библиографска справка,
- тематична справка в определена област,
- справка за актуалност за национални, европейски, международни и чуждестранни стандарти.

Тел: 02/ 81 74 523

E-mail: info@bds-bg.org

БИС има изключителното право да издава, възпроизвежда, разпространява и продава българските стандарти и българските стандартизационни документи®.

ДЕСЕТ ПРИЧИНИ ДА ИЗПОЛЗВАТЕ СТАНДАРТИТЕ

1. За да подобрите качеството на вашия продукт или услуга

Високото качество винаги е много силен аргумент при продажбата на даден продукт. Прилагането на стандарти подобрява качеството и увеличава продажбите на предлаганите продукти и услуги, а това е един от най-добрите начини да се задържат постоянните клиенти.

2. За да привлечете нови клиенти

Стандартите са най-ефективният начин да убедите потребителите, че вашият продукт отговаря на най-високите и разпространени изисквания за качество, безопасност и сигурност.

3. За да повишите конкурентоспособността си

Прилагането на стандарти затвърждава репутацията, че вашият бизнес преследва отлично качество. Това може да ви даде голямо предимство пред конкурентите, които не прилагат стандарти и дори може да привлечете техни клиенти.

4. За да затвърдите доверието във вашия бизнес

С въвеждането на стандарти ще увеличите доверието на клиентите към вашия продукт. Прилагането на определени стандарти, например свързани с опазването на околната среда, може да способства за доброто ви име в обществото.

5. За да намалите вероятността от грешки

Стандартите предоставят на бизнеса сигурна отправна точка, която намалява риска от грешки и недоразумения. Така няма да губите време и пари за разработване на продукти, които не отговарят на нужното качество и съответните изисквания. Освен загуба на пари грешките вредят и на вашата репутация.

6. За да намалите разходите

Прилагането на технически стандарт ще намали разходите за проучване и разработка и нуждата от създаване на вече съществуващи продукти. С въвеждане на стандарт за система за управление ще подобрите организацията на работа и ще направите бизнеса си много по-доходоносен.

7. За да бъдат вашите продукти конкурентни

Прилагането на технически стандарти гарантира, че вашите стоки и услуги са конкурентоспособни. Това е най-ефективният начин да се увеличи максимално вашият потенциален пазар и със сигурност е предимство при износа на продукти.

8. За съответствие със задължителните изисквания

Стандартите са доброволни и законово не сте задължени да ги прилагате. Това, че вашите продукти отговарят на определените изисквания, помага в случаите, когато те трябва да съответстват и на задължителни нормативни разпоредби, свързани с безопасността на продуктите и опазването на околната среда. Вашата продукция няма да може да се продава на някои пазари, ако тя не отговаря на определени критерии за качество и безопасност. Прилагането на стандарти спестява време, усилия, разходи и дава увереност, че спазвате задълженията си.

9. За да улесните износа на вашите продукти

Много стоки трябва да отговарят на спецификациите, определени от Директивите на ЕС, за да могат да се продават на Общия европейски пазар. Такива продукти обикновено трябва да носят маркировка CE. Ако постигнете това, ще можете да продавате стоките си в държави – членки на ЕС.

10. За да увеличите шансовете си за успех

Включването на стандартите като част от вашата маркетингова стратегия ще даде много по-голям шанс за успех на вашия продукт. Прилагането на стандарти увеличава шансовете ви за успех на пазари, където те се изискват.